

BOHEMA ESPERANTISTO
ČESKÝ ESPERANTISTA

Měsíčník pro šíření esperanta a esperantismu mezi Čechy
Orgán „SVAZU ČESKÝCH ESPERANTISTŮ“ v Rakousku.

Zodpovědný redaktor: H. K. BOUŠKA, Praha-Smíchov 730.

Vydavatel a nakladatel: J. IGLAUER, Praha III., Hroznova 6.

Celoroční předplatné 4 K,

pro členy spolků sdružených ve »Svazu čes. esp.« 3 K, jednotlivá čísla 36 h.

Ročník V. — Sešit 10.

Praha, 31. VIII. 1911

Cena 36 h

Důležité upozornění.

Nynější adresa redakce a administrace jest:

„ČESKÝ ESPERANTISTA“

(H. K. BOUŠKA)

SMÍCHOV 730, NA CELNÉ 4 n.

Grava atentigo.

La nuna adreso de la redakcio kaj administracio estas:

„BOHEMA ESPERANTISTO“

(H. K. BOUŠKA)

SMÍCHOV-CELNÁ 730-4 n. Bohemujo-Aŭstrio.

Čtěte! Doporučujte cizincům! Zasílejte do ciziny!

SLOVAKOJ kaj MAGIAROJ.

Kelkaj vortoj pri slovaka suferado en Hungario
de **H. K. BOUŠKA.**

Eldonis: V. Riegel, Praha-VIII., Podlipného 864, Bohemujo.

Prezo 21 Sm.

Pro členy »Svazu čes. esp.« za 40 hal. franko (místo 55 h).

Zásilky pro »Svaz čes. esp.« adresujte: Mil. Schmidt, Praha-II. 1036/XIV.

Příští dvojčíslo (11—12) vyjde koncem října. Jím bude ukončen pátý ročník. Doufáme pevně, že do té doby všichni p. t. odběratelé dluhující předplatné se s administrací vyrovnají.

Obvyklé rubriky odloženy pro nedostatek místa do čísla příštího.

Esperantská korespondence — Esperanta korespondado.

189. S-ro Frank Norton, Rosksgrove Rodboro, Stroud Glos, Anglujo ²⁾. —
190. S-ro Sergento J. W. Myers, Laing Castle C rnet Guernsey, Anglujo ²⁾.
Ĉiam respondos. — 191. S-ro Jose Jerba Mayor, G. Zarrasa, Hispanujo ²⁾. —
192. S-ro Jakov Ivanovic Lepilov, Societo de Nikanor, Debenev Filoj
Ivanovo-Voznesensk ^{1, 2)}, Rusujo. — 193. S-ro Doktoro Joseph Jones M. D.
Howarth, Cross Leigh Lancashire Anglujo ²⁾. — 194. S-ro C. Sedman,
11 Bellbrocke Place Leeds, Anglujo. — 195. S-ro Edwin Roberts, 80 Manor
Street Accrington, Anglujo ²⁾. — 196. S-ro Edward Walson, 38 Warder
Street New Wortley Leeds, Anglujo ²⁾. — 197. F-ino Wally Storch, Leipzig,
Promenadenstr. 30; Germanujo ²⁾. — 198. F-ino Alice L. Pollard, Elk Mer-
docino Co California, U. S. A. Ameriko ²⁾. — 199. Fagerquist Bureau of supply
Manila, Filipinaj Insuloj ²⁾. — 200. S-ro Charles W. Forrester, 5 Wilber-
force Road Hendon, London N. W. ²⁾. — 201. S-ro Julius Meus, ingeniero
en Nowy Sacz 2, Galizio ²⁾. — 202. S-ro Harold Boothroyd, Woodbene
Terrace Meltham Huddersfield, Anglujo ²⁾. — 203. S-ro John Davison,
2 Elm Street Chestre Street, Anglujo ²⁾. — 204. S-ro Robert Bruce, 731 Rock
Creek Rd., Washington D. C. Usono Ameriko ²⁾. — 205. S-ro Carlos Vellozo,
rua 7 Setembro 163 Rio Janeiro, Brazilie, Suda Ameriko. — 206. S-ro F. A.
Jenkiss, 15. Gladstone St. Landport, Portsmouth-Anglujo ²⁾. — 207. S-ro
Carles Westgate, 12 Bettesworth Rd; Portsmouth, Anglujo ²⁾. — 28. S-ro
David W. Peacock, 3449 Wilson Ave avon Cincinnati Ohio, U. S. A. Amer-
iko (nur ill. post kartojn). — 209. S-ro Roy Holland, 807 State St. De Kalb
Illinois, U. S. A. Ameriko ²⁾. — 210. S-ro Ivano Rojdestvenskij, stud.,
St. Peterburg Carskij gorodok Psiho-Nevrologia instituto, Rusujo ²⁾. — 211. S-ro
I. Gordon Briggs, Homaleigh Willowka Horncastle, Anglujo ²⁾. — 212. S-ro
Leonid Moskvín, Kotlovan Tverskoj gub., Rusujo ²⁾. — 213. S-ro Biró
Tibor, Debreczen, Szentama str. 38, Hungarujo s. r. 38. — 214. S-ro Robert
Turner, 61 Peckham Rye London, S. E. Anglujo ²⁾. — 215. S-ro N. N. Voron-
in, studento metal, St. Petersburg, Rusujo, Lesnoj Politehniceskij Institut ²⁾. —
216. S-ro Johano Barkovski, Le Havre 38. rue Washington, Francujo ^{1) 2)}.
Mi dez ras korespondati precipe kun bohemaĵ samideanoj anoj de „Sokol“.
217. S-ro John H. Gray, 280 Twelf Avenue S. F. San Francisco, Kalifornia,
U. S. A. ^{*}). — 218. S-ro Kornelio Camarillo, kaj Osorio Palmar, de Bravo
E. de Puebla, Mexico. — 219. S-ro A. Trofimov, Moskvo Tverskaja 26 librejo
Esperanto ^{1) 2) *}). — 220. S-ro Dr. W. Austerlitz univ. Ass., en Kolozsvár,
Hungarujo ²⁾. — 221. S-ro Mikaelo Puig, Villaroel 42, Barcelona, Hispanujo
tre deziras korespondi kun Bohemoj.

JEN!!

KOLEKTISTO

JEN!!

MIGRANTA KARTO

Estimata Esperantisto:

Ni deziras atentigi vin pri la Migranta Karto, kiu voja-
ĝas de lando en landon. La karto estas bone elpensita kaj bele
presita. Vojaĝinte tra kvin malproksimaj landoj kaj revenante,
ĝi liveras al vi korespondantojn, kurieziajn poŝtmarkojn, infor-
mojn pri la esperanta movado, ktp. Dro. Zamenhof diras: Mi
esperas, ke la esperantistoj volonte aĉetos la kartojn. Aĉetu,
unu mendo pravas la meriton.

Prezo: 10 por 40 Sd (20 ĉ; 1 fr.), 50 por 1 Sm (50 ĉ;
2 1/2 fr.). Oni uzas la profiton por esperanta propagando.

BONEGA

LA ESPERANTO-FRATOJ

MIRINDA

PROPAGANDILO

3449 Wilson Ave., Avon,
Cincinnati, Ohio, Usono.

KURIOZAĴO

OBČANSKÁ ZÁLOŽNA VE VRŠOVICÍCH

ZAPSANÉ SPOLEČENSTVO S RUČENÍM OBMEZENÝM

PŘIJÍMÁ VKLADY počínaje 1 K v každém obnosu a zúrokuje tyto

5⁰/₀ ze sta.

VYPLACÍ vklady i ve větších obnosech BEZ VÝPOVĚDI; 1¹/₂% DAŇ důchodkovou PLATÍ záložna za své pp. vkladatele SAMA; svým pp. klientům USCHOVÁVÁ CENNE HODNOTY v bezpečném tresoru úplně BEZPLATNĚ.

PŮJČUJE na směnky obchodní a splátkové (6%) a na hypotéky (5¹/₂%) s umořováním libovolným.

PRODÁVÁ STAVEBNÍ POZEMKY z celého území svého vršovického velkostatku a POVOLUJE výhodné STAVEBNÍ UVĚRY.

POSKYTUJE VADIA A KAUCE. DENNÍ CENSURA SMĚNEK.

VKLADY 31./7. 11 . . K 7,740.929·40

ZÁPŮJČKY 31./7. 11 . K 5,993.286·75

ZÁLOŽNA ZALOŽENÁ ROKU 1888 PODLÉHÁ:

1. Odborné revisi Jednoty záložen v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, stanovené zák. ze dne 10. června 1903 a výnosem c. k. ministerstva vnitra ze dne 8. ledna 1904 č. 510.
2. Odborné revisi celoroční, vykonávané p. K. Zindlem, aut. revidentem a c. k. přísežným soudním znalcem na Král. Vinohradech.
3. Revisi prováděné revisory volenými valnou hromadou ze řad členstva.

**Účastníkům II. konference esperantistů rakouských
ve dnech 7. až 10. září v Praze.**

Pp. esperantisté zavítavši do Prahy upozorňují se na známé středisko esperantistů v Praze, sídlo České společnosti esperantistů, Svazu českých esperantistů a j. **v restaurantu v domě šlechtické besedy v Praze v Celetné ul. 13,** (bývalý restaurant Kolářův.)

**Al la anoj de la II. konferenco de l'aŭstriaĵ esperantistoj
en 7.—10. de septembro en Praha.**

Esperantistoj, kiuj partoprenos en la aŭstria konferenco, trovos afablan bonvenon en la konata centra kunveno de l'esperantistoj en Bohema asocio esperantista, Bohema societo esperantista k. a., en la restoracio en domo de nobela kazino en **Praha, strato Celetná ul. N-ro 13,** (estinta restoracio de Kolář.)

Kdo má rád »Českého esperantistu«, kdo uváží, že »Čes. esp.« poskytuje za nepatrné předplatné bohatou a cennou čelbu, která je trvalým duševním obohacením čtenářovým, kdo uváží, že vydávání »Čes. esp.« umožněno je jenom nadšenou a nezištnou obětavostí jednolivců, kteří nešetří časem, námahou a penězi, aby čeští esperantisté měli revui, jež by je reprezentovala důstojně jak doma tak v cizině, kdo uváží, že vydávání »Čes. esp.« i při nezištné a obětavé, nijak nehonorované práci redakce, vydavatelstva, spolupracovníků a administrace, vyžaduje velikého nákladu peněžního, ten zajisté nebude naši revui, která jest všeobecně uznávána doma i v cizině za jeden z nejlepších revuí esperantistických, požadovati tím, že nezaplatí nepatrné předplatné, za něž dostal věc dobrou a ceny trvalé. Proto jsme pevně přesvědčeni, že ti přečetní odběratelé, kteří nám dosud nezaslali předplatného, ač ročník chýlí se již ke konci, zašlou nám co nejdříve nepatrný obnos, který nám dluhují. U toho, kdo nám předplatné, vlastně doplatné, nezašle do 10. září, předpokládáme, že je srozuměn s tím, abycho si příslušný obnos vyzvedli dobírkou při příštím čísle revue. Doufáme ovšem, že každý bude chtít ušetřiti poplatek za dobírku (60 hal.) a zašle nám peníze raději do 10. září. Věříme pevně, že nikdo nebude tak bezohledný, aby této výzvě nevyhověl a nezaplatil časopis, který odebíral. Vězte, že obnos, který nám odběratelé dluhují, jest velmi značný a poškozuje nás velice citelně. Kdo máš »Čes. esp.« rád a komu záleží na jeho bytí, splň své povinnosti k nám, jako mi mírou vrchovatou plníme své povinnosti k odběratelům!

**Vkusné odznaky
esperantistů**

(emailované, trvanlivé) ve formě jehlice, brože neb knoflíku (za 60 hal., poštou 70 hal.) a **esperantské hvězdy** (kravatové jehličky za 40 h) — obě zákonitě chráněné — lze objednat u

„České společnosti esperantistů“
v Praze, Zemská banka.

SPOR O METHODU VÝVOJE MEZI- NÁRODNÍHO JAZYKA.

Napsal dr. Stan Kamaryt. — (Pokrač.)

Všeobecně jsou dvě možnosti vývoje mezinárodní řeči, a ty jsou hájeny dvěma tábory, které zastávají svůj názor s velikou horlivostí.

Prvý tábor je přesvědčen, že vývoj esperanta bude se dítí přirozenou cestou dle analogie řeči přirozených zaváděním novotvarů (neologismů) a mizením vazeb a tvarů, které zastaraly, přežily se, staly se nepotřebnými (archaismů). I ponechávají spisovatelům esp. plnou volnost ve vyjadřování myšlenek esperantem, jsouce přesvědčeni, že vazby nevhodné nebo nesprávné, slova chybně odvozená nebo nepotřebná, poklésky proti pravidlům gramatickým se nerozšíří ani nevžijí, nýbrž zaniknou samy sebou a že zbudou jen tvary a vazby správné, potřebné a utvořené v duchu mezinárodního jazyka. Uvědomělá činnost esperantistů má se vztahovati jen na kontrolování tohoto procesu a na případné konstatování slov, po případě i změn, které se rozšířily a vžily. Činnost tu provádí mezinárodní jazykový výbor esp. (Lingva komitato), zvolený r. 1905 na I. kongresu esperantistů v Boulogne sur Meer, jemuž v čele stojí 18členná akademie esp. Nelze zapřít, že činnost a složení tohoto výboru vyžadovaly by různých změn; avšak ani to nesmí se popřít, že akademie chápe se nyní svého úkolu plně jsouc vědoma si jeho vážnosti. Nejlépe to dokazuje řada jazykových studií, které byly vykonány buď jejími členy nebo na jejich podnět a jsou uveřejněny v »Oficiala gazeto esperantista«. Jsou to jmenovitě: studie o vlastních jménech od G. Mocha, A. Zakrzewského a J. Schrödera *), zpráva o jednání a rozhodnutí akademie o navržených gramatických neologismech, v níž referuje se o hlasování o doporučení nových přípon (oz, iz, end, i, retro, mis, e místo aŭ), a které bylo zamítnuto, a o studiu derivačních pravidel, které bylo doporučeno; zpráva obsahuje důvody zamítavého stanoviska **); G. Eyselův návrh na

*) Oficiala gazeto esp. II p. 56, 58, 143, 181, 183, 202.

** Ebenda p. 309.

zavedení předpony *mis**) ; *J. W. Eggletonovy* poznámky o užívání předložek**); *M. Evrotova* jako příklad provedená studie slovníková, gramatická a stilová o *Kabeově* překladu »*Interrompita kanto****). Výsledek slovníkářských prací jaz. výboru shrnut byl ve zvláštní brožuru jako první oficiální dodatek k universálnímu slovníku****). Takovým způsobem doufá jazykový výbor bdíti nad úspěšným rozvojem řeči a nad zachováním potřebné jednoty. Základem, který zaručuje jednotnost hlediska a rozhodování je *Zamenhofův* spis: *Fundamento de esperanto* †), který obsahuje gramatická a slovníková pravidla a seznam přes 2000 kmenů esperanta s překladem francouzským, anglickým, německým, ruským a polským. Do tábora tohoto hlásí se nyní větší část esperantistů.

Není lze popřít, že pro tuto možnost vývoje umělé řeči mluví řada důvodů. Prvé — dosavadní vývoj esperanta, který dál se úplně dle analogie řeči přirozených. A tu nesmíme si zatajiti, že vznikání a rozšiřování se neologismů nikterak neuškodilo logičnosti ani přesnosti řeči. Mnoho špatných slov bylo sice utvořeno a užito, mnoho chyb naděláno proti nejjednodušším a nejsnažším pravidlům gramatiky následkem úžasné nedbalosti nebo stupidní touhy po originalitě různých esperantských »spisovatelů«, avšak neméně špatných a hloupých slov a vazeb zaniklo bez ohlasu a beze všeho vlivu na slovník anebo styl esperanta. Za to však tímto volným vývojem získán veliký poklad slovníkový, význam mnohých slov zprecisován, pravidla derivační dle potřeby rozšířena nebo zúžena a styl esperantský dospěl k značné dokonalosti, ba u některých autorů i k svéráznosti (na př. Kabe). Také neoprávněnost obavy před vznikem krajinských dialektů esperanta mluví pro vývojový názor tohoto tábora. Pro vlastní povahu esperanta není možno, aby vznikly jeho krajinské dialekty, neboť mezi obyvateli téže krajiny nebo téhož národa nebude ho nikdy užíváno. Užívání esperanta zůstane v písmu i slově vždy omezeno na příslušníky různých národů. Tuto nemožnost mimovolných změn dokázal ostatně už i p. prof. Fridrich v naší revui ††). Proti názoru tohoto tábora mluví možnost zneužívání volnosti, kterou poskytuje

*) Ebenda p. 280.

***) Ebenda III p. 75.

****) Ebenda II p. 28.

†) *Unua oficiala aldono al universala vortaro*. Paris. Centra oficejo esp. 1909. (str. 32.)

††) Dr. L. L. Zamenhof: *Fundamento de Esperanto*. Paris. Hachette 1905.

†††) Český esperantista III. p. 149 a n.

přirozený vývoj, špatnými autory a stilisty, kteří by svými spisy přece jen mohli zavést špatné tvary a tím správný vývoj esperanta zadržeti. Vedle toho mluví proti němu i řada jiných důvodů uváděných druhým táborem.

Druhou možnost vývoje umělé řeči, kterou hájí druhý tábor, a jejíž zastanci jsou stejně dávnými esperantisty jako vůdcové prvního tábora a která též hned od počátku hnutí měla své stoupence, poprvé přesně a určitě vyslovil A. Michaux^{*)}. Ten usuzuje takto: Esperanto je řeč umělá. Jako taková musí mít vývoj také pouze umělý, t. j. uvědomělý. První podmínkou úspěchu umělé řeči a její nejdůležitější vlastností je její logičnost, bezvýjimečnost její pravidel. Aby tato logičnost řeči byla zachována, aby při tvoření nových slov a zavádění nových vazeb bylo zachovááno vždy a všude jednotné hledisko, tomu odporuje přirozený vývoj hlásaný prvním směrem. Přirozený vývoj už zavedl do esperanta některé nelogičnosti, které vznikly jmenovitě při sestavování esperantsko-národních slovníků. Dosud není jich mnoho, ani nejsou příliš patrné. Dalším vývojem však mohly by se zvýšiti i jejich počet i jejich škodlivost. Prvou podmínkou pro zdárný rozvoj umělé řeči je zachování principu logičnosti a přesnosti výrazu. Toho lze docíliti toliko tím, že stanovena bude autoritativní akademie, která bude bdíti nad jednotou řeči tím, že bude odmítati co nejrozhodněji všechny novotvary zaváděné jednotlivci, a že sama usnese se na základě zvláštních studií na reformách, kterých by esperanto potřebovalo, a které po jejím schválení vejdou ve všeobecné užívání mezi esperantisty. Umělá řeč má mít umělý, ne neuvědomělý vývoj. Tento názor zdůrazňuje ovšem při odvozování více zásadu logičnosti řeči, než její internacionálnost. — Také pro tento názor, to není lze popřít, mluví řada důvodů. Je to v první řadě zásada logičnosti, na kterou musí býti při umělé mezinárodní řeči kladen důraz kardinální. Logičnost, přesné zachovávání jednou stanovených pravidel, byla by tímto způsobem zachovávána daleko účinněji než volným vývojem. Také se zdá, že povaze umělé řeči lépe odpovídá umělý, uvědomělý vývoj, ne přirozený, neuvědomělý, náhodný. I prostá úvaha mluví pro tento názor. Esperanto je smluvená řeč mezinárodní, na níž se shodli ti, kteří jí užívají; proč tedy neshodnouti se na změnách, které by odstranily jeho pozorované nedostatky a chyby? Zřejmo, že tento názor je méně úzkostlivý, i kdyby jednalo se o změny ve »fundamento«. Avšak i proti tomuto směru lze uvést

^{*)} A. Michaux: *Libera evolucio aŭ akademio?* Louviers. 1907.

důvody. Nejzávažnější z nich je ten, že není lze dáti nějaké takové akademii moc výkonnou. Pomoc státní moci není lze očekávati v dohledné době. Povaha mezinárodní řeči nese sebou, že vlády budou se o ni interesovati teprve až bude velmi značně rozšířena. Avšak i pouhou morální autoritu bylo by lze těžko dáti takové akademii. Jak nalézti lidi, jejichž rozhodnutí by se podrobovaly dobrovolně tak různorodé a tak mezinárodní elementy, jako jsou esperantisté!

Oba popsané názory mají své horlivé, často fanatické obhájce. Vůdcem prvního směru lze jmenovati p. *Th. Carta*, předsedu »*Preso societo esp.*« *) a lze ho též uvést jako typického reprezentanta. On dal svým stoupencům heslo: zůstaňme věrni (*Ni restu fidelaj!*). Je to velmi demagogické heslo. V boji o principy rozumové práce mají sloužiti za zbraň ethické city vděčnosti, oddanosti, obětavosti, poslušnosti nebo podobné, jak si je každý dle svého temperamentu nebo vzdělání do hesla o »věrnosti« (*fideleco*) vloží. Pan prof. *Cart* zapomněl vždy vysvětliti, proč věrnost, a k čemu věrnost. K osobě *Zamenhofově*, nebo k jeho názorům? Ten sám však nestačí dost často prohlašovati, že nemá žádných autoritativních návrhů ani přání. K *fundamento*? V předmluvě k němu praví autor, že nikdo nemá práva měniti pravidel v knize té obsažených; a že ani on nikdy pravidel těch nezmění. To je docela přirozené a správné, neboť esperantisté mají základní normy, dle nichž mohou se řídit, ale ovšem nemusí. Má to však velikou výhodu v tom, že, začne-li nějaká neujasněná hlava pode jménem esperanta psáti idiomem vlastní soustavy nebo vlastního zlepšení, lze ji snadno odbýti poukazem na pravidla ve *fundamento*. Nějaké věrnosti pro svoji knihu *Zamenhof* nikdy nežádal. Nebo věrnost k tradici esperantské? Jak lze býti věrným tradici, která je tak různorodá jako esperantská a vykazuje i řadu uznaných poblouzení! Věrnost k jazykovému výboru? Ta by mohla míti význam jen u těch, kteří ho volili. U nás ostatních musí si dobýti autority teprve svou prací. Často užívají hesla věrnosti jako věrnosti k *fundamento*, někdy též ve smyslu věrnosti k tradici, nebo k ostatním zde vyjmenovaným pojmům, nejčastěji však věrnosti k něčemu neurčitému, při čemž dává se na vědomí, že ti »věrní« jsou morálně lepší a dokonalejší než ti, kteří nejsou věrni. Jinak prohlašují »*fideluloj*« velmi horlivě, že *esp.* bude a může se vyvíjeti toliko přirozeným vývojem.

*) Srovnej jeho články v *Lingvo internacia* roč. 13, 14, 15. Na př: *Ni restu fidelaj!* *Tradicio kaj evolucio* a jiné skoro v každém čísle.

Také druhý tábor má horlivé stoupence. Vůdci jeho jsou sekretáři, zakladatelé a hlavní činitelé »Delegace pro zavedení pomocného jazyka mezinárodního« *) pp. Couturat a Leau a p. R. Lemaire vydavatel časopisu »Belga sonorilo« (Belgický zvon). Také ti vedli svůj boj velmi úporně a jmenovitě p. Lemaire ve svém časopisu velmi pěkně a vtipně kritisoval různé zjevy z druhého tábora a vedle toho činil hojně návrhů na zavedení rozmanitých změn do esperanta. Návrhy ty nebyly však ostatními časopisy přijímány s takovým nadšením, jak by si byli jejich navrhovatelé přáli, byly spíše odmítány nebo přehlíženy, což působilo blahodárně spíše na vtipnost p. Lemaireovu, než na vážné studium celé otázky. A tu ukázalo se, že tábor druhý je fanatičtější než tábor prvý.

(Dokonč.)

KIEL OKAZIS, KE AŬSTRIO NE ESTIS DETRUITA

LA 20AN DE AŬGUSTO EN LA JARO 1849 JE LA
DUONO DE LA UNUA POSTTAGMEZE.

Rakonto de *Jan Neruda*. El la bohema lingvo tradukis *H. K. Bouška*.

(Daŭrigo.)

Venis la mateno de la memorinda tago. Senerarema kroniko de la ĉielo notis ĝin kiel la matenon de lundo.

Mi vidis ĝin, kiam komencis krepuskiĝi, kiam ĝi poste griziĝadis, poste iom post iom heliĝadis, ĉiam pli hele lumiĝadis — ĉio ĉi en intertempoj treege longaj. Kaj tamen la tuta animo mirinde sopiregis, ke nek krepuskiĝu nek lumiĝu, ke la naturo saltu trans ĉi tiun unu solan tagon. Mi atendis, ke io simila estas tute certe okazonta, mi preĝis, preĝis, kaj mia animo, mi konfesas, estis mortanta pro la maltrankvilo.

Mi ne dormis dum la tuta nokto. Sole kelkafoje por momento preterflugis febroplena dormeto, sed tuj poste mi denove turnis min ekscitite sur la varmega lito kaj mi devis multe peni por ne ekĝemi laŭte.

»Kio mankas al vi — vi ĝemas?« demandis la patrino kelkafoje.

Mi ŝajnis, kvazaŭ mi dormus.

*) O Delegaci viz Revuo internacia 1 p. 20 a 76 a n. i tamtéž
článek J. Seleznjova: Revuoj neutrallingvaj p. 3 a n. Rovněž H. K. Bouška:
Delegace pro zavedení pomocného jazyka mezinárodního. Praha 1907 (16 str.).

La patrino leviĝis el la lito, faris lumon kaj alpaŝis al mi. Mi havis la okulojn fermitaj. Ŝi metis la manplaton sur mian frunton.

»La knabo brulas kiel fajro. Edzo, iru ĉi tien, al li io mankas.«

»Lasu lin«, opiniis la patro, »li ie hieraŭ petolis. Diabloj estas en ili — sed tiu kunestado devas ĉesi, li estas senĉese kune kun Francisko, Jozefo kaj la Rakovník'ano —«

»Tamen vi scias, ke ili kune lernas, tiel ili prosperas pli bone.«

Mi skribas sincere. Mia farto estis absolute malbona. Propre mi fartis malbone jam dum kelkaj tagoj, des pli malbone, ju pli proksimiĝis la 20a de aŭgusto. Mi rimarkis ion similan ankaŭ ĉe la ceteraj armeestroj. En la lastaj kunvenoj kelkafoje oni parolis iom tro konfuzo. Laŭ tio mi juĝis en mia interno, ke la armeestroj timas. Mi venkis min mem kaj antaŭhieraŭ mi energie montris mian opinion. Ĉiuj kontraŭstaris, ni ekflamiĝis, neniam oni parolis tiel energie kiel antaŭhieraŭ. Sed la sekvintan nokton mi dormis tamen malbone. Certe, se mi estus sentinta absolutan kuraĝon ĉe la ceteraj, mi sentus ankaŭ min mem alimaniere.

Ke mi mem timus, mi neniel povis konfesi. Tamen mi pensis kaj tio sonis kiel grava kulpigo kontraŭ la sorto, kial propre estis donita rekte al mi tiu ĉi terurplena tasko. La detruo de Aŭstrio subite ŝajnis al mi esti kaliko plena de neesprimebla maldolĉo. Mi estus volonte preĝinta: »Sinjoro, prenu de mi ĉi tiun kalikon!«, sed mi sentis, ke ekzistas neniu helpo, kaj la supro de la gloro nun ŝajnis al mi la supro de Golgato. Sed la ĵurdono ligis min.

Je la deka horo ni devis esti sur la loko, je la dek-unua devis alveturi Pohorák, je la duono de la unua devis esti plenumita la entrepreno.

Mi eliris je la naŭa el la domo.

Agrabla somera aerblovo refreŝige efikis je la tempioj. La blua firmamento ridetis tiel kiel Manjo, fratineto de Prokop Holý, kiam ŝi proponis ian ŝercon. Preterpase dirite, Manjo estis mia amatino. Mi ekmemoris ŝin, la respekton, kiun ŝi ĉiame montradis al mia heroeca karaktero, kaj subite mi estis pli kaj pli gaja, la brusto larĝiĝis kaj la animo kreskis.

Okazis sorĉa ŝanĝo, antaŭ ol mi venis al Jelení příkop (Cerva fosaĵo) mi dufoje konstatis, ke mi eksaltetis sur unu piedo.

Mi rememoris, ĉu estas ĉio en la ordo. Estis. Du ŝtonĵetiloj estis kaŝitaj en mia poŝo. En la alia poŝo kaŝiĝis la

nigra rubando por sur la okulo. Sub la brako mi portis lernolibron, pro milita ruzo. Mi marŝis sur Mario-bastionoj preter la ekzercantaj taĉmentoj de soldatoj kaj mi ne ekstremis. Mi sciis, ke ili estos en tiu tempo jam longe revenintaj en siajn kazernojn.

Estis sufiĉe da tempo, tial mi ĉirkaŭiris la tutan militan scenejon. Mi trairis la parkon de Chotek, kie — proksime apud la jam malsupreniĝanta vojo — devis esti posteno de Mikuláš z Husi. Mi rigardis malsupren en Bruska'n, kie devis stari Prokúpek atendante la maljunan Pohorák por poste povi, antaŭirinte lin tra kruta kava vojo, doni al ni rapidan sciigon. Mi suprenvenis ĝis la citadelo kaj mi transiris de tie tra remparoj al la pordego de Bruska. Kiam mi estis apud la citadelo, mia koro batis, kiam mi malproksimiĝis de ĝi, la korbatado ĉesis. La remparoj de la citadelo ĝis Bruska-pordego formas du disirantajn bastionojn. La unua el ili estas altigita kaj ĝi entenas supre malgrandan plataĵon; en la mezo de tiu ĉi estis tiame malgranda lageto kun masonita bordo ĉirkaŭita de densa kanaro kaj arbeto — ludloko de niaj multaj amuziĝoj. Sub unu tiea arbeto ni havis kaŝitan grandan amason da funtpezantaj silikŝtonetoj por ŝtonĵetiloj. La ĉirkaŭo de la alia bastiono formas pli profundan valon. Hodiaŭ staras ĉi tie kafejo Panoráma, sed tiame la loko estis kovrita de densa arbeto. Kelkajn paŝojn pli malproksime estas pordego de Bruska — la posteno de mi, plej supera armeestro.

Mi sidiĝis sur benketon super la pordego kaj mi malfermis la libron. Facila ekstremo trairis mian korpon, kelkfoje trakuris mian dorson frostoj, sed mi konjektas, ke tio ne estis timo. Entute mia farto estis sufiĉe bona. Multe helpis al tio, ke mi estis ekvidinta neniun kunbatalanton. Mi havis agrablan suspekton pri ili, ke ili timas kaj ne venos. La koro ĉiam instigis min, ke rigarde tion mi fiere streĉu mian korpon, ke mi sentu la fieron — sed la prudento kontraŭe malkonsilis superstiĉe, ke eble mi alvokus ilin per tio, kaj mi ne streĉis la korpon.

Tamburoj kaj trumpetoj sonis alterne sur la ekzercejoj sur Mario-bastiono kaj Belveder. Homoj kaj veturiloj iris kaj veturis sub mi en la pordegon kaj el ĝi... En la komenco mi ne observis ilin, poste ankaŭ en tio ĉi la superstiĉo komencis sian ludon. Se la persono tie sur la fino de la ponteto flankeniros en direkto al Bubeneč, ni malsukcesos — se ĝi flankeniros maldekstren al Podbaba, ni sukcesos bone. — Unu — du — tri — kvar — kvin — ĉio iras al

Bubeneĉ — trumpetoj sonas nun de Belveder kvazaŭ por komandi atakon — mi salte stariĝis.

Jen sur la turo de la preĝejo de sankta Vito eksonis la deka. Mi ekrigardis returnen kaj mi vidas, kiel tra l' aleo marŝas Mikuláš z Husi al sia posteno. Nobla, kuraĝa koro — sentima militisto — li oferis eĉ la ferion por granda afero, li povis esti hejme ĉe sia frato jam dek kvar tagojn — — sed mi sentis, ke estas por mi iom malagrabla vidi lin. Do mi devis nun laŭ mia devo komenci mian militan inspekton. Tenante antaŭ si malfermitan libron, mi malrapide iris tra bastionoj. Nenie tie ĉi supre estis videbla promenanta homo.

Mi venis al la lageto. Tie kuŝis en herbo Prokop Holý. Kiam mi ekvidis lin, mi komencis fari longajn, pezajn paŝojn, kvazaŭ multepezanta, kirasita piedo bruus sur vetur-ila bastiono

Prokop Holý ankaŭ tenis libron en la mano kaj rigardis min. Liaj okuloj estis ruĝkoloraj.

»Ĉio en ordo?«

»Ĉio.«

»Ĉu vi havas?«

»Jes.« — Nome, ke li havas la pistolon, donitan al lia zorgo.

Mi ekrigardis al la arbeto, sub kiu kuŝis niaj silikŝtonetoj. Prokop Holý ankaŭ ekrigardis tien kaj li evidente penis iom ekrideti dum tio, sed li ne sukcesis. Subite eliris el la citadelo soldato kun ladkruĉo en la mano, vestita per kitelo kaj ĉapo. Li estis tie loĝanta servisto. Ĉi tiun ni tute forgesis en nia kalkulo — nu, unu pli multe! Li iris malrapide al ni kaj kiam li estis precize ĉe ni, li metis la kruĉon sur la teron. Ni ambaŭ ekstremis.

»Junuloj, ĉu vi ne havas cigaredon?«

»Ne, ni —« sed mi ne finis, tamen mi ne povis diri, ke krom Prokúpek neniu el ni jam fumas!

»Sed du krejcerojn vi certe posedas, donu ilin al mi por tabako! Mi estas tie ĉi jam de la lastjara revolucio« — nova, pli forta ekstremo, vera elektra fajrero — »kaj ĉiutage junaj sinjoroj donas al mi por tabako.«

Mi elprenis du krejcerojn kaj kun la tremanta mano mi donis ilin al li. La soldato ekfajfis, prenis la kruĉon kaj sen dankmontro foriris.

Mi faris signon per la mano kaj iris malsupren al la ŝoseo. Mi eniris en la parkon de Chotek kaj proksimiĝis al Mikuláš z Husi, staranta postenon sur la ponteto »bela elrigardo«. Li rigardis trans la libro malsupren. Multepeza, longa paŝo, denove kvazaŭ de armita piedo.

»Ĉio en ordo?«

»Ĉio,« kaj li ekridetis iomete.

»Ĉu estas tie Prokûpek?«

»Jes — kaj li fumegas.« Malsupre sidis Prokûpek sur la balustrado, svingis per la piedoj kaj fumis cigaron. Certe duonkrejceran.

»Morgaŭ mi komencos ankaŭ fumi.«

»Mi ankaŭ.«

Mansigno kaj disiro kun kiel eble plej pezaj paŝoj.

Denove mi sidis supre sur la pordego. La soldatoj estis revenantaj en taĉmentoj el sia postpordega ekzercejo — bonege! Sed mirinde, hodiaŭ mi rigardis ilin kun ia embarasa malplezuro. Alian fojon la rigardo je ili ekscitis min, la sola tamburado sufiĉis por senkatenigi la plej brilantan fantazion; eĉ, se ĝi ne estis, mi lude en pensoj imagis vibrantajn, entuziasmantajn sonojn de turka muziko, mi vidis min en la frunto sur spireganta blankĉevalo, ĵus revenantan el la venkoriĉaj militoj; post mi soldatoj gaje kantantaj heroajn kantojn, ĉirkaŭ mi la ĝojeganta popolo, mi kun senmova vizaĝo, klinanta sole iufoje kaj tute malmulte la kapon. Sed hodiaŭ la fantazio estis kiel biero restinta de hieraŭa tago, senguste malfreŝiĝinta, el kiu la patrino kuiris por si biersupon malamatan de mi. La kapo ne volis fiere leviĝi, la lango estis kvazaŭ ĝi estus maldike kovrita per angilo. Kiam iu el la soldatoj hazarde rigardis supren al mi, mia rigardo rapide direktis sin flanken.

Mi fiksis mian rigardon en la pejzaĝon. Senbrua gajeco, kvazaŭ sur montetojn kaj en valojn mallaŭte falus pluvo de pecetforma oro. Sed tamen la pejzaĝo havis neordinaran elegian karakteron — mi ekstremis spite varmoplena aero.

Mi direktis la rigardon supren al la blua firmamento. Mi denove rememoris Manjon. — Mia kara knabino! Sed ŝajnis al mi, ke mi iomete timas ŝin en tiu ĉi momento. La penso preteriris. — Nu, tamen — Žižka venkis kun tute negranda amaso da homoj cent mil krucmilitistojn — la heroo Percival mortigis cent armitojn en daŭro de unu horo — sed dio scias, kiel tio okazas — multefoje eĉ la historio ne posedas la konvinkantan forton — malfreŝiĝinta biero, argilo sur la lango.

Ne — neeble — cedo estas neeblo — estu!

Nun jam eliradis el la pordego pli multe da homoj ol antaŭe. La rigardo observis ilin senpense. Poste denove komencis senvole la superstiĉa ludo kaj same senvole mi nun uzis en ĝi artifikon. Mi rigardis en vetado favora por mi

sole tiujn, kiuj havis rimarkeblan veston de vilaĝanoj kaj pri kiuj sekve oni povis kun granda verŝajno supozi, ke ili iros kredeble maldektren, eksteren al Podbaba.

Subita febro ekkaptis min — mi penplene leviĝis.

Prefere denove fari inspektan rondiron! Cetere la senkompata devo jam vokas.

Kiam per potencaj paŝoj — sed mi mem sentis, ke nun ili ne estas tro potencaj — mi denove proksimiĝis al Prokúpek, tiam la inspektanta oficiro ĵus eniris en la citadelon. Ni atentos tamen, ĝis kiam li eliros.

Sed sur la vizaĝo de Prokop Holý mi rimarkis alabastran palecon.

»Joĉjo, vi timas,« mi diras kun sincera kunsento.

Prokop Holý ne respondis. Li metis la montran fingron de la dekstra mano sub la dekstran okulon kaj li detiris la suban palpebron tiamaniere, ke oni povis vidi la internan ruĝan randon. Konata montrosigno de la Praha'a junularo, kiu parole interpretita signifas absolutan negacion.

Kial li tamen ne diris, ke li timas! Aŭstrio povis ankoraŭ esti — —

»La dek unua,« ekbalbutis Prokop Holý.

Dek unu sonorbatoj malrapide faladis malsupren tra varmoplana aero. Ĉiu bato longe baraktis apud la oreloj kaj mi senvole ekrigardis supren, ĉu tiu sono ne estas videble korpigita. Potencaj estis la batoj, kiuj tie anoncis la morton de unu el la plej malnovaj kaj la plej grandaj regnoj de Eŭropo.

Ankoraŭ unufoje mi malrapide ĉirkaŭiris la militan pozicion de Mikuláš z Husi kaj poste malsupreniris al Prokúpek. Ŝajnis al mi, ke mi devas ankoraŭ iel vigligi lian atentemon per armeestra averto.

Prokúpek sidis ankoraŭ sur la balustrado, sed li jam ne fumis cigaredon, ĉar nun li havis inter genuoj ĉapon plengigitan per prunoj. Li manĝis kun granda apetito, li zorge elprenis ĉiun kernon el la buŝo, metis ĝin sur la montran fingron, apogis je ĝi la dikan fingron, streĉis — kaj jam kun laŭta ĝemo kuris for iu el la kokinoj, kiuj promenis sur la alia flanko de la strato. Jam preskaŭ ĉiuj forkuris en sendanĝeran malproksimon, sole unu nigra kokino ankoraŭ pikis angilon iom nesingarde proksime. Prokúpek ĵus celis ankaŭ ĝin, kiam li ekvidis min. Tuj la pafanta dikfingro ekcelis alian direkton kaj la kerno trafis anstataŭ la kokinon mian menton tiel akre kaj morde, kvazaŭ iu estis frapinta min per finaĵo de vipo. La vizaĝo de Prokúpek ekbrilis pro feliĉego.

»Kion vi faras? Vi ne atentas?«

»Mi? Kiel! Mi ne havas okulojn, ĉu ne vere? Ĉu vi volas?«

»Mi ne estas malsata. Kiom ili kostas?«

«Ok krejcerojn. Prenu.»

»Mi prenos kvar por Joĉjo. — Atenton! Ĉiun momenton li povas jam veni.«

Kaj mi denove iris supren. Ankoraŭ mi sentis, kiel kerno dolorplene trafis mian orelon, sed mi ne ekrigardis returnen, mi majeste marŝis pluen.

Estis la duono de la dek dua, kiam mi denove estis ĉe Prokop Holý. Li ankoraŭ kuŝis streĉita en herbo.

»Prenu prunojn — ili estas de Fraĉjo.«

Prokop Holý forpuŝis mian manon. Mi metis prunojn antaŭ lin kaj ankaŭ min mem, sur dorson en herbon.

La firmamento sen nuboj. Sed, kiam oni rigardas supren, tiam iom post iom la vido malfortiĝas kaj ŝajnas, ke en la aero sole svarmas blankaj kurbiĝantaj vermoj. Ne sole la rigardo, sed preskaŭ mia tuta korpo estis plena de tiuj vermoj, la sango baldaŭ saltis baldaŭ ĝi haltis, jen konvulsiis unu muskolo, jen la alia. Kvazaŭ fandita plumbo gutus el la ĉielo.

Mi turnis min flanken, vizaĝon al Prokop.

Sonis tri kvaronoj.

»Vi — aŭskultu —« subite turnis sin Prokop Holý al mi kaj en liaj okuloj estis videbla konsterniĝo, »se Pohorák perfidis nin!«

»Estas neeble —« mi ekbalbutis. Sed mi estis maltrankviligita, mi leviĝis kaj iris tien kaj returnen. La plej teruraj pensoj pri la nigra perfido plenigis mian kapon.

Subite mi ekrigardas tra l'arbetaĵo al la vojo — tra la valo kuregas supren Prokúpek, kiel rapide li povas.

»Prokúpek!« — kaj la unua penso estas: ni forkuru!

Prokop Holý jam ankaŭ staris. De la alia flanko rapidas ĉi tien Mikuláš z Husi. Li ankaŭ vidis kurantan Prokúpek.

Prokúpek apenaŭ povas spiri, »Veturigistoj trinkantaj tie antaŭ la butiko rakontas, ke ĵus nun sur foirejo policisto arestis legomvendiston!«

Neniu diris: »Tio estas Pohorák!« Sed kvazaŭ kiam multepeza ŝtono falus inter birdojn, ni jam estis sur ĉiuj flankoj.

Mi kuregis tra la valo malsupren tiel, ke la kapo tremegis. En la momento mi estis en la strato de Valdštýn,

sed ia instikto pelis min pluen. Mi flankeniris en la straton Senovážná, la linioj de pavimo flugis sub miaj piedoj. Jam mi estis antaŭ la preĝejo de Sankta Tomaso kaj mi intencis tra domlaŭbo ĉirkaŭanta la placon supren — la unua kolono pasis — jen mi haltis en kurado kaj premis min al la dua kolono.

Ĵus policisto enkondukis en la apudan policejon Pohorák'on, veturileton kaj hundon. Mi bone vidis, ke Pohorák estas potence kortuŝita. En lia vizaĝo estis neesprimebla doloro. (Fino).

RŪZNÁ SDĚLENÍ.

Přátelé „Svazu čes. esp.“ a sjezdy esperantistů v Praze.
Docházejí nás dotazy četných známých i neznámých přátel, jak mají se zachovati ke sjezdům esperantistů, které budou se konati v září v Praze. Na to odpovídáme hromadně a veřejně: Co se týče sjezdu Unie českých esperantistů, neprávem zvaného »sjezd českých esperantistů«, jest samozřejmo, že opravdový a upřímný přítel »Svazu čes. esp.« sjezdu toho se nesúčastní. Sjezd, který pořádá jen jedna strana českých esperantistů a z něhož jsou četní příslušníci strany druhé brutálně vylučováni, není sjezdem českých esperantistů, je pouze podnikem stranickým, jež podporovati není možno straně druhé. Kde není místa pro všechny členy »Svazu čes. esp.«, tam není místa pro nikoho z nich — to je naprosto samozřejmé a tím bude se přísně řídit nejen každý člen »Svazu čes. esp.«, ale i každý jeho upřímný a opravdový přítel! Co se týče t. zv. II. konference rakouských esperantistů, dlužno se řídit usnesením »Svazu čes. esp.«, jež dosud učiněno nebylo, jež však včas bude členům oznámeno prostřednictvím sekretářů sdružených spolků. Svaz původně se usnesl, že — vzdor tomu, že byl neoprávněně vyloučen z pořadatelství sjezdu — sjezdu se loyálně súčasťní; když však přihlášky některých členů Svazu byly odmítnuty a když dvěma našim řečníkům (Bouškovi a Kamarytovi) odepřeno bylo slovo na sjezdu, Svaz musí znovu pojednati o tom, jak se po tomto hrubém znásilnění má ke sjezdu zachovati. Ježto usnesení dosud nemohlo býti učiněno, nechť každý náš přítel je připraven i na (pravděpodobnou) účast na sjezdu i na možné zdržení se od účastenství. Zatím vyzýváme členy Svazu důrazně, aby usnesení, které jim sdělí sekretáři spolků, pokládali za naprosto závazné a přísně je zachovali. Od slušných členů »Unie čes. esp.« pak očekáváme, že budou míti tolik mravní síly a odvahy, aby se ohradili důrazně proti tomu, aby hnutí naše bylo znesvěcováno znásilňováním a chlapectvím. Bylo by velice smutné kdyby mezi samými členy »Unie čes. esp.« nenašli se lidé, kteří by se postavili proti zřejmému násilí a chlapectví, které musí naše hnutí diskreditovati ve veškeré veřejnosti. Toť naše stanovisko a mínění, které jistě bude sdílet každý náš přítel, třebaž zde nemůžeme mluvit a nemluvíme za Svaz, který své mínění a své stanovisko prohlásí oficiálně teprve později. Upozorňujeme jen, že lze s velikou pravděpodobností ba jistou, čekati výzvu k účasti na konferenci esperantistů rakouských a prosíme členstvo, aby v tomto případě přísně dbalo pokynů sekretářů.

Redakce.

Zodpovědný redaktor H. K. Bouška. — Nakladatel Jan Iglauer. — Tisk »Politiky« v Praze.

PROBLEMOJ KAJ OPINIOJ.

Abomena perforto inter esperantistoj (Nova dokumento pri la perforto de s-o E. d. Kühnl). Ni devas sciigi al la esperantistaro vere nekredblan fakton, pri kiu ĝi certe legos kun la plej granda abomensento. Jen, kio okazis: La lastjara unua kongreso de l'aŭstriaĵ esperantistoj decidis, aranĝi la duan kongreson en Praha, kaj ĝi komisiis (malprave) unu el du centraj organizaĵoj de la bohemiaj esperantistoj, »Boheman union esperantista«, prepari tiun ĉi manifestacion. Bohema unio esperantista efektive anoncis, ke ĝi preparas la kongreson kaj per publika alvoko ĝi sola invitis, partopreni en la kongreso (konferenco) per la vizito kaj paroloj. La alia centro de la bohemiaj esperantistoj, »Bohema asocio esperantista«, kvankam grave ofendita per tio, ke ĝi ne estis kunaranĝanto de la kongreso, decidis, partopreni en la kongreso per grandnombra vizito de siaj membroj kaj per paroloj de tri siaj komitatanoj, de la prezidanto (prof. dr. Stan Kamaryt: La signifo de esp. por la aŭstriaĵ nacioj), ĝenerala sekretario (financa komisario Mil. Schmidt: Organizaj principoj de l'esperantisma movado) kaj unua sekretario (profesor-kandidato H. K. Bouška: Komuna organo de l'aŭstriaĵ esperantistoj). La delegitaj parolantoj de la Asocio sendis al la Unio — ĉar ĝis nun ne estas konata la prepara komitato de la konferenco — sian aliĝon kaj anoncis siajn parolojn. S-oj Bouška kaj Kamaryt responde ricevis pere de advokata kancelario rekomenditajn leterojn, kiujn ni enpresas en bohema originalo (kun ĉiuj — multaj — ortografiaj, gramatikaj kaj stilaj eraroj kaj kriplaĵoj) kaj en fidela esp. traduko. Jen la teksto de tiuj gravaj dokumentoj pri tio, kian spiriton kaj kiajn morojn vastigas inter la bohemia esperantistaro s-o Eduard Kühnl:

V Praze 12. srpna 1911. Panu Ph.Dr. Stan Kamarytovi ve Velešíně. — Bylo mi uloženo funkcionári Ústředního svazu českých esperantistů Bohema Unio esperantista odpověděti na Váš doporučený dopis z Velešína ze dne 3. srpna 1911. takto: — Vzhledem ke způsobu Vašeho vystupování proti snahám a pracím Ústředního svazu a proti jeho funkcionářům, o němž se šíře zmiňovati není mou úlohou a který je Vám zajisté dobře znám a pro který jsou četné doklady zde, usneslo se komité sjezdové, nepřijmouti Vaši přihlášku ku sjezdu i s oznámenou Vaší přednáškou a obnos 1 K zaslaný na legitimaci sjezdovou: Konference rakouských esperantistů Vám vrátiti. — O tom Vám dávám věděti a obnos 1 K Vám zasílám ve známkách poštovních zpět. — S veškerou úctou se znamenám Dr. Nevšimal.

V Praze, 20/VIII. 1911. Panu Hynku Bouškoví, redaktoru měsíčníku »Český esperantista« na Smíchově. — Dopisem svým ze dne 14. srpna 1911 ráčil Jste Unii Českých

En Praha la 12an de aŭgusto 1911. Al sinjoro PhDr. Stan Kamaryt en Velešín: — Mi estis komisiita de la komitatanoj de la Centra asocio de bohemiaj esperantistoj Bohema unio esperantista respondi Vian rekomenditan leteron el Velešín de la 3. de aŭg. 1911. tiel: — Rigardante la manieron de Via konduto kontraŭ la penoj kaj laboroj de la Centra asocio kaj kontraŭ ĝiaj komitatanoj, pri kiu pli detale paroli ĉi tie ne estas mia tasko kaj kiu estas al Vi certe bone konata kaj pri kiu troviĝas multnombraj dokumentoj ĉi tie, la kongresa komitato faris decidon, ne akcepti Vian aliĝon al la kongreso kune kun Via anoncita parolo kaj redoni al Vi la sumon de 1 K sendita por kongresa legitimacio: Konferenco de l'aŭstriaĵ esperantistoj. — Pri tio mi sciigas Vin kaj mi resendas al Vi en poŝtmarkoj la sumon 1 K. — Kun plena respekto mi subskribas min Dr. Nevšimal.

En Praha, 20/VIII. 1911. Al sinjoro Hynek Bouška, redaktoro de la monata revuo »Bohema esperantista« en Smíchov 730. — Per sia letero de la 14a de aŭgusto 1911

Esperantistů sděliti, že na letošní konferenci rakouských Esperantistů přednesete referát pod názvem: »Společný orgán rakouských Esperantistů«, a žádal Jste, aby referát tento zařaděn byl do programu sjezdu a aby Vám oznámeno bylo, kdy na tento referát dojde. — Funkcionáři »Ústředního Svazu Českých Esperantistů Bohema Unio Esperantista« bylo mně uloženo zděliti Vám usnesení sjezdového komité, nepřijmouti Vaši přihlášku ke konferenci rakouských Esperantistů, jakož i zamítnouti ohlášený referát »Společný orgán rakouských Esperantistů«, nejen vzhledem ku způsobu Vašeho vystoupení proti úspěšným snahám a pracem »Ústředního Svazu Českých Esperantistů«, ale i pro soustavné napadání a urážení předních a zasloužilých funkcionářů, jako pp. profesora D-ra Rosického, odb. uč. Svačiny a Jeřábka, Inž. Fr. Kühnla a Ed. Kühnla, redaktora »Časopisu Českých Esperantistů«, p. Procházky, Tobka a mnohých jiných ve Vašem měsíčníku »Český Esperantista«, dále pak pro znehodnocování a snižování činnosti spolků v Unii sdružených — kterážto Vaše činnost jest obecně známa, a propagační nazvána býti nemůže, jak toho zájem a důstojnost sjezdu vyžadují. — Dávaje Vám o tomto usnesení věděti, znamenám se Vám s úctou D-r Aug. Nevšimal.

Sekve: »Bohema unio esperantista«, propre s-o Ed. Kühnl, uzurpas por si la rajton fari decidojn pri tio, kiu povas partopreni en la kongreso de l'aŭstriaĵ esperantistoj ĉu kiel simpla aŭskultanto ĉu kiel parolanto. S-o Kühnl kuraĝas eligadi el la komuna manifestacio de ĉiuj aŭstriaĵ esperantistoj la personojn, kiuj malplaĉas al li, kiujn li malamas. S-o Kühnl eligas la samideanojn, kiuj volas kaj deziras kunlabori kaj kiuj estas pretaj kaj kapablaj kunlabori. S-o Kühnl malbonuzas la komunan manifestacion por persona venĝo kaj montro de sia malamo! Neniam ie okazis io simila! S-o Kühnl videble volas regi ne sole la tutan boheman, sed ankaŭ la tutan aŭstrian esperantistaron, kaj por atingi tion li ne timas uzi brutalan kaj abomenan perforton, sovaĝan silentigadon de personoj malagrablaj al li. S-o Kühnl ne hontas malsanktigi nian puran aferon per perfortaĵoj, senkredigi ĝin en la okuloj de la neesperantista publiko per brutalaĵoj. S-o Kühnl danĝere kompromitas ĉe la ĝentilaj homoj ne sole la boheman, sed la tutan aŭstrian esperantistaron, en kies nomo li praktikas tiajn abomenajn farojn. Kun vera hontento ni sciigas tiun ĉi nekredeblan, sed veran fakton, al la esperantista publiko, por ke la esperantistaro ĝenerale kaj la aŭstria speciale sciu, en la manoj de kiaj homoj estas la manifestacio de la ideo pri la universala interkopreniĝo kaj kunfratiĝo inter la nacioj! *H. K. Bouška.*

Vi bonvolis sciigi al Bohema unio esperantista, ke en la nunjara konferenco de l' aŭstriaĵ esperantistoj Vi prezentos raporton kun titolo »Komuna organo de l' aŭstriaĵ esperantistoj«, kaj Vi postulis, ke tiu ĉi referato estu envicita en la programon de la kongreso, kaj ke oni sciigu al Vi, kiam venos la vico de la raporto. — La komitatanoj de la centra asocio Bohema unio esperantista komisiis min, sciigi al Vi la decidon de la kongresa komitato, ne akcepti Vian aliĝon al la konferenco de l' aŭstriaĵ esperantistoj, kaj same malakcepti la anoncitan raporton »Komuna organo de l' aŭstriaĵ esperantistoj«, ne sole pro la maniero de Via konduto kontraŭ la sukcesplenaj penoj kaj laboroj de la centra asocio Bohema unio esperantista, sed ankaŭ pro la sistemaj atakoj kaj ofendoj de la ĉefaj kaj meritplenaj komitatanoj, ekzemple de s-oj prof. dr. Rosický, fakinstruistoj Svačina kaj Jeřábek, inĝ. Fr. Kühnl kaj Ed. Kühnl, redaktoro de »Čas. čes. esp.«, s-o Procházka, Tobek kaj multaj aliaj en Via monata revuo »Bohema esperantista«, plue pro la malindigado kaj malaltigado de l' agado de la societoj grupigitaj en la Unio — kiu Via agado estas universale konata kaj ne povas esti nomata propaganda, kiel tion postulas la intereso kaj majesto de la kongreso. — Sciigante al Vi tiun ĉi decidon mi subskribas min respektplene Dr. Aug. Nevšimal.

La aŭstria esperantistaro kaj la perfortaj faroj de „Bohema unio esperantista“.

Alvoko al la partoprenontoj en la II. konferenco de l'aŭstriaj esperantistoj, precipe al la nebohemiaj kongresanoj kaj al la membroj de »Boh. unio esp.« Samideanoj!

Certe por ĉiu el vi estas absolute evidente, ke en la kongreso de l'aŭstriaj esperantistoj havas la rajton libere enesti kaj paroli ĉiu aŭstria esperantisto. Certe por ĉiu el vi estas absolute evidente, ke neniu aŭstria esperantisto povas esti perforte eligata el la partopreno en la kongreso de ĉiuj aŭstriaj esperantistoj. Certe por ĉiu el vi estas absolute evidente, ke nek iu societo nek iu persono havas la rajton malpermesi al iu ajn aŭstria esperantisto la liberajn eniron kaj parolon en la kongreso de ĉiuj aŭstriaj esperantistoj. Certe por ĉiu el vi estas absolute evidente, ke neniu organiz-aĵo kaj neniu individuo havas la rajton uzi la komunan kongreson de ĉiuj aŭstriaj esperantistoj por siaj propraj, personaj celoj, precipe ne por montri sian malamon kaj malplaĉon al personoj malagrablaj al ĝi.

Kaj tamen: la aranĝantoj de la II. konferenco de l'aŭstriaj esperantistoj (Bohema **unio** esperantista) arogante rifuzis la aliĝon de l'esperantistoj, kiuj malplaĉas al s-o Kühnl, kaj ili brutale malakceptis la parolojn de du samideanoj, kiuj estas komitatanoj de l'alia centro de la bohemiaj esperantistoj (Bohema **asocio** esperantista). Kiam la prezidanto de »B. a. e.« prof. dr. Stan Kamaryt anoncis sian parolon pri la signifo de esp. por la aŭstriaj nacioj kaj la unua sekretario de »B. a. e.«, redaktoro de l'unua bohemesperanta revuo »Bohema esperantisto« prof.-kand. H. K. Bouška anoncis paroli pri la komuna organo de l'aŭstriaj esperantistoj, ili responde ricevis pere de advokata kancelario la komunikon, ke »Boh. unio esp.« ne akceptas iliajn aliĝojn kaj parolojn pro ilia konduto kontraŭ »Boh. unio esp.«, respektive kontraŭ s-o Kühnl.

Samideanoj! En via nomo s-o Kühnl faris perforton, kiu estas unika en la historio de esperanto: ĝis nun nenie sur la mondo (krom Bohemujo) iu estis eligita el esperantista kongreso. En via nomo s-o Kühnl faris perforton, kiu estas terura makulo en la aŭstria esperanto-movado: kun la rememoro je la II. konferenco de l'aŭstriaj esperantistoj restos medisigeble kunigita la rememoro je sovaĝa perforto. En via nomo s-o Kühnl faris perforton, kiu grave kompromitos ne sole la tutan aŭstrian esperantistaron, sed la esperantisman mem: ĉiu tute prave montros, ke la esperantistoj postulas esti aŭskultataj, sed ke ili mem ne volas aŭskulti siajn kunbatalantojn.

Samideanoj! Ĉu vi permesos, ke s-o Kühnl en via nomo malsanktigu nian puran aferon per perfortoj? Ĉu vi permesos, ke s-o Kühnl absolutisme faru decidon pri tio, kiu povas kaj kiu ne povas partopreni en via konferenco? Ĉu vi permesos, ke s-o Kühnl perforte eligadu el via konferenco la laborantojn sole pro tio, ke li malamas ilin? Ĉu vi permesos, ke s-o Kühnl uzu vian komunan kongreson por internaj aferoj de la bohemiaj esperantistoj kaj por siaj personaj celoj? Ĉu vi permesos, ke s-o Kühnl regu vin, la tutan aŭstrian esperantistaron, kiel li volas regi la bohemanojn?

Samideanoj! La faro de s-o Kühnl devas eksciti kaj inciti ĉiun justan kaj honestan homon, ĝi devas aperigi energian proteston kaj fortan kontraŭstaron de ĉiuj personoj, kiuj havas sencon kaj senton por justeco, lojaleco kaj libereco. Sole la homoj arogantaj, perfortemaj, sovaĝaj povas konsenti kaj aprobi, kion »Boh. unio esp.« faris laŭ la ordono de s-o Kühnl. Kaj, se vi senproteste silentos, se vi permesos, ke la decido de s-o Kühnl estu plenumita, tiam vi mem fariĝos kunrespondaj kaj kunkulpaj en tiu ĉi hontinda afero. Vi ĉiuj kune kaj ĉiu el vi apartel!

Samideanoj, pripensu la konsekvencojn de tio, se oni permesos tiajn senmoralajojn: Hodiaŭ oni eligas nin, morgaŭ oni povus eligi iun alian, eble ĉiun el vi. Hodiaŭ oni eligas nin el la bohemiaj kaj aŭstriaj kongresoj morgaŭ oni povus eligi nin aŭ vin aŭ kiun ajn alian el la universalaj. Hodiaŭ oni eligas iun, kiu malplaĉas al s-o Kühnl, morgaŭ oni povus eligi iun, kiu estas malamata de iu alia, ekzemple de s-o Regemulo aŭ de s-o

Profitemulo aŭ de kiu ajn alia. Ĉu estas tiom da laborantoj por esperanto, ke oni povus sen malutilo eligadi ilin? Ĉu oni povas permesi tion? Kien ne venus, se ni tion permesus? Eĉ se iu farus la plej grandan malbonon al iu el la aranĝantoj de la konferenco, neniu povas eligi lin el ĝi pro tio, ĉar la malpacigo inter tiuj personoj estas ilia persona afero indiferenta por la konferenco; ĝi neniel tuŝus la konferencon kaj neniu povus eligata el la konferenco pro ĝi. Tion povas neniu permesi kaj tion certe ne permesos vi, kiuj kunvenos en Praha por partopreni en la II. konferenco de la aŭstria esperantistoj!

Samideanoj! Via honora devo estas forigi tiun ĉi maljustaĵon! Via honora devo estas laŭtege protesti kontraŭ tiu ĉi perfortaĵo, energie montri viajn malkonsenton, malplaĉon kaj malaprobos pri tiu ĉi faro! Ne timu defendi la rajton, la liberecon kaj justecon!

Samideanoj!

Tuj en la komenco de la malferma kunsido de la konferenco

1. protestu energie pro la perforto farita en via nomo;
2. postulu energie la absolute liberan eniron al la personoj, kiu petos kaj pagos kongresan karton;
3. postulu energie la absolute liberan parolon por tiuj, kiuj deziros paroli;
4. postulu energie la lokon en la kongresa estraro por la nacioj kaj partioj, kiuj partoprenos en la konferenco!

Samideanoj! Ne permesu malfermi kaj fari konferencon, se viaj justaj postuloj ne estos senescepte tuj plenumitaj!

Samideanoj! En viaj manoj estas la justeco. Mi provis veki vian konsciencon. Faru, kion ĝi mem ordonas al vi! Ĝi kaj la historio estos viaj juĝantoj.

H. K. Bouška.

NB. Legu ankaŭ la artikolon »Abomena perforto inter esperantistoj« (en »Boh. esp.«) enhavantan dokumentojn pri la rakontita fakto.

El la verkoj de grafo L. N. Tolstoj

eldonitaj de la grafino Tolstoj nur post la morto de l' aŭtoro kaj tuj kondamnitaj de la Moskva'a juĝistaro por esti detruitaj aperis **esperante** detala, tre rimarkinda, sed malmulte konata artikolo

La patriotismo kaj registaro,

tradukita en esperanton de rusa samideano **Blindkopf.**

Ĝi estis publikigita sole en la IV. jarvolumo de l' unua bohem-esperanta revuo »Bohema esperantisto«, kiu enhavas vicon da amuzigaj kaj klerigaj, originalaj kaj tradukitaj artikoloj esperantaj verkita; aŭ tradukitaj de multaj eminentaj esperantistoj diversnaciaj. Precipe rimarkindaj estas artikoloj: Deveno de la religio (F. V. Krejčí-H. K. Bouška), Moderna amo (prof. dr. T. G. Masaryk-Rud. Hromada), Antisemitismo kaj progreso (Jos. Eydelnanth), Propagando de internaciaj movadoj (prof. dr. Kamaryt) k. m. a.

La tuta jarvolumo kostas sole Sm. 1'30 (antaŭe senditajn)! Specimena numero de la revuo estas sendata sole kontraŭ respondkuponon! De l'administracio de »Boh. esp.« estas ankaŭ riceveblaj **esperantaj glumarkoj**: 100 ekzempl. Sm 0'30, 500 ekzempl. Sm 1'25. — La mendojn akceptas: Administracio de la revuo **Bohema esperantisto, Praha-III., Kampa 495, Bohemujo—Aŭstrio.**